

Innehåll

FÖRORD • 11

INLEDNING • 13

Metoder och material • 16

KAPITEL 1

Sverige och Förintelsen. En översikt • 19

Tolkningar • 21

Förintelsens kronologi • 28

Hur många offer? • 34

Vad visste omvärlden? • 35

Förintelsen i svensk press • 39

Tryckfriheten under andra världskriget • 42

Att förstå Förintelsen • 46

DEL I BAKGRUNDEN

»Skammen att bli utstött ur den mänskliga gemenskapen«.

överbibbin Marcus Ehrenpreis talar i Stockholms synagoga den 11 april 1933 • 55

KAPITEL 2

Antisemitism och rastänkande • 57

»Instinktens antisemitisms Författaren Ola Hansson • 64

»Man kan icke finna det likgiltigt, att den ras man tillhör upptar judeblod«. Rolf Nordenstreng 1917 • 65

»Rasblandningar ur biologisk synpunkt«. Rasbiologiska institutets chef Herman Lundborg 1922 • 66

»Judefrågan«. Antisemitismen i Nya Dagligt Allehanda • 67

»Talet om 'den judiska raseñ är nonsens«. Gunnar Beskow om rasbiologin • 69

»Antisemitism är sjukdom« Alva Myrdal 1943 • 71

KAPITEL 3

Det nazistiska maktövertagandet i Tyskland 1933 • 74

Vad tidningarna rapporterade • 75

»Ett ömkligt blad till första kammarens historias. Ture Nerman vägras ställa frågan om tysk-judiska kulturpersonligheter skall beredas arbete i Sverige • 82

»Hetsen mot judarna är ovärdig, farlig och orättfärdiga. Debatt i andra kammaren • 86

KAPITEL 4

I skuggan av Niirnberglagarna. 1935-1938 • 91

Vad tidningarna rapporterade • 92

»Men har berättat att även i Berlin judarna blivit så skrämde att de helst hålla sig inomhus«. Gunnar Th:son Pihl rapporterar från Tyskland • 100

Sveriges judar protesterar mot Niirnberglagarna • 102

»Om svenskarna förklarades vara en lägre, mindervärdig ras...« • 103

»Det gäller i dag vår broder. Det kan i morgon gälla oss själva«. Mia Leche-Löfgren försöker väcka den svenska opinionen • 105

»Helt överflödig import« • 108

»Sockenegoismen«. Natanael Beskow håller radioföredrag • 108

DEL II UPPTRAPPNINGEN

»Utrotningskriget mot den tyska judenheten skrider obönhörligt framåt«.

Rapporteringen i Judisk Krönika 1933-1939 • 113

KAPITEL 5

Koncentrationslägren • 124

»Ett stycke av verkligheten i det nutida Tyskland«. Den gula fläcken • 126

I koncentrationslägret Buchenwald • 130

»Döden i Dachau«. Ett vittnesmål 1939 • 132

KAPITEL 6

Kristallnatten 1938 • 136

Vad tidningarna rapporterade • 137

»Judefrågan ett problem som måste lösas« • 147

»Den olycksaliga judefrågan förgiftar den luft vi andas«. Fredrik Böök • 149

»Jag vill inte ha sällskap med Sven Hedin och Fredrik Böök«. Karl-Gerhard kritiserar svensk opinion • 151

Den svenska kyrkan och biskoparnas vädjan • 154

Svenska ekumeniska nämndens uttalande mot antisemitisk propaganda • 155

KAPITEL 7

Flyktingpolitiken under 1930-talet • 157

Flyktingdebatt i riksdagen i februari 1939 • 163

»Det är upprörande, att vi inte skola kunna få hjälpa, när vi vilja och kunna hjälpa.«

Riksdagsdebatt i april 1939 • 175

»Namn som Matilda Widegren, Nathanael Beskow, Gillis Hammar kommer inte att glömmas. Dagens Nyheter om flyktinghjälpen • 176

»Hellre hjälpa ett något mindre antal på ett effektivt sätt, än att lämna ineffektiv hjälp åt ett större antah. Principerna för svensk flyktingpolitik 1939 • 178

KAPITEL 8

Studenter och läkare protesterar mot invandringen våren 1939 • 181

Studentmötet i Uppsala • 182

Läkarstudenterna i Stockholm • 1861

Debatten i Läkartidningen • 187

Studentmötet i Lund • 189

Intellektualism att vara flyktingvän? • 190

»Garvad ni kan för att hedra människovärdets Tal till eleverna vid Norrköpings läroverk vid skolavslutningen 1939 • 192

KAPITEL 9

Deportationer österut. Hösten 1939-våren 1940 • 194

Vad tidningarna rapporterade • 195

»Nazisterna bedriver ett förintelsekrig mot de polska judarna« • 198

Svenska Israelsmissionen sammanfattar judarnas läge • 200

Bilden klarnar om judepolitikens systematik • 201

DEL III FÖRINTELSEN

»Vi vet att det vi har att förtälja fyller våra läsare med fasa...«

Rapporteringen i Judisk Krönika 1940-1943 • 205

KAPITEL 10

Rapporter om »rensningar«, ghetton och fortsatta deportationer.

Hösten 1941-våren 1942 • 218

Vad tidningarna rapporterade • 221

Ett judiskt barnhem i Uppsala • 229

»Du skall alltid hjälpa de förtrycktas Brev från en tysk-judisk far till sitt barn i Sverige •

»Resultatet av detta krig kommer att bli judendomens förintande«. Hitler i januari 1942

•233

KAPITEL 11

Uppgifter om utrotning av Europas judar börjar publiceras

Juni-oktober 1942 • 235

Vad tidningarna rapporterade • 237

»Utrotningskriget mot judarna«. Hugo Valentin i *GHT* oktober 1942 • 242

KAPITEL 12

»Ett ohyggligt budskap kommer från Norge«. November 1942 • 248

Vad tidningarna rapporterade • 249

»Det kom oss så nära«. Protestmöten mot behandlingen av de norska judarna • 256

»Om vi teg skulle stenarna ropa«. Domprost Olle Nystedt i Göteborgs domkyrka • 258

»De arma judarna«. Gallupenkät om deportationen • 260

KAPITEL 13

De allierades officiella deklARATION om nazisternas förintelsepolitik

December 1942 • 262

Vad tidningarna rapporterade • 263

»Ett av de avskrymdaste brott mot mänskligheten som någonsin begåtts«. Torgny Segerstedt i *GHT* • 267

»Världshistoriens största judepogrom«. Hugo Valentin i *GHT* nyåret 1943 • 269

»Antalet judar som drivits i döden kan beräknas till 2 miljoner«. Elis Hastad om Förintelsen • 271

KAPITEL 14

Förintelsens innebörd blir tydligare. Våren och sommaren 1943 • 274

Vad tidningarna rapporterade • 276

»Ren utrotningar nu målet«. *Tidskriften Nu i mars* 1943 • 283

»Alltför ohyggligt att berätta«. *Nu om massmord i Baltikum* • 285

»Det försiggår en utrotningskampanj mot det judiska folket«. Hilding Hagberg i Sveriges riksdag • 287

Lagstiftning mot antisemitisk propaganda? Debatt i riksdagens första kammare den 22 maj 1943 • 288

»Kan svenskarna verkligen inte prestera annat än ett lamt frammumlat 'det är förskräckligt'?^ Mia Leche-Löfgren om den svenska passiviteten • 290

KAPITEL 15

Flyktingdebatt i Förintelsens tid • 294

- »Vi ha barnproblem på närmare håll«. Protester motförslaget att rädda polsk-judiska barn undan Förintelsen • 297
- »Vi såg inte medmänniskans Karin Kock om flyktingpolitiken • 300
- »Vi har inte precis anledning att brösta oss över något slags 'humanitet'«. Nu om flyktingpolitiken 1943 • 301
- »Sverige hade räddat mina föräldrar om de fått inresetillstånd en eller två månader tidigare«. Ett flyktingöde • 304
- Riksdagen debatterar flyktingpolitiken våren 1943 • 305
- »Den ojämförliga judeutrotningens Bertil Malmberg • 310

KAPITEL 16

När de danska judarna flydde över Öresund. Oktober 1943 • 312

- Vad tidningarna rapporterade • 314
- Flyktingmottagandet. Ett reportage i Veckojournalen • 317
- »En natt satt vi vid stranden och väntade...« En dansk flyktings berättelse • 321
- »Hitler har fått oss att tala om 'arier' och 'judar'« • 323
- »7 dag reagerar många människor mot pogromerna, som var alldeles okänsliga före el Alameins Åke Thulstrup om den svenska opportunismen • 324

KAPITEL 17

Förintelse inför öppen ridå. Hösten 1943 • 326

- Vad tidningarna rapporterade • 330
- »Det är motbjudande för en svensk att skriva om de ohyggliga detaljernas ArvidFredborg rapporterar om Förintelsen • 333
- »Det är inte rykten, men modern historia i Europas mitts Gunnar Th:son Pihl rapporterar om Förintelsen • 337
- »Nazistparadiset«. Israel Holmgren om massmorden • 341
- »Läs i Judisk Krönika om judeföljelse!« Riksdagsman Erik Brandt i första kammaren hösten 1943 • 342

KAPITEL 18

De var också offer. Zigenare, homosexuella, Jehovas vittnen • 344

- Tvångssterilisering i Tredje Riket • 348
- Jehovas vittnen • 350
- Zigenare och »tattare« • 351
- Zigenarkvarteret. Ett vittnesmål från Ravensbrück • 353

KAPITEL 19

Den sista miljonen. 1944 • 355

Vad tidningarna rapporterade • 356

»Likfabrikerna« • 364

KAPITEL 20

Dödsmarscher och räddningsaktioner i krigets elfte timme • 369

Vad tidningarna rapporterade • 371

»Inget var omöjligt för Wallenberg«. Räddningsaktionerna i Budapest • 378

De vita bussarna • 380

KAPITEL 21

Lägren öppnas - de räddade vittnar • 383

Vad tidningarna rapporterade • 385

»Skräckens och fasornas hemvist«. ögonvitnesskildring från Buchenwald • 391

»Hur reagerar ni för denna bild?« • 394

»Varför ska vi se Buchenwald på film?« • 395

»Ingenting blir som man twtt«. Mia Leche-Löfgren i maj 1945 • 397

När de överlevande kom. Ett reportage i Vi • 398

De dödsdömda vittna. Intervjuer bland de överlevande sommaren 1945 • 400

KAPITEL 22

Epilog: Tid för självrannsakan • 407

Mot glömskans hav? Eyvind Johnson • 408

»Efter det här kriget anstår det oss bäst att med en smula självkritik se tillbaka på vår egen halvhet och svaghet«. Mia Leche-Löfgren • 410

FÖRINTELSEN I ÅRTAL • 413

KOMMENTERAD BIBLIOGRAFI • 427

LITTERATUR • 433

PERSONREGISTER • 442

SAKREGISTER • 450